

Samverkansplan i arbetet med våldsutsatta familjer i Gävle

Plan för genomförande av samverkan

Syfte:

Syftet med denna samverkan är att strukturera och samordna samverkan i arbetet med våldsutsatta familjer i Gävle kommun samt att möjliggöra för myndigheter och organisationer att utifrån vars och ens lagstiftning och åtagande verkställa arbetet.

Målgrupp:

Målgruppen för vårt arbete är våldsutsatta familjer där kvinnor, män eller barn

- utsatts för våld
- bevittnat våld
- utövat våld

Målsättning:

Målsättningen med arbetet är

- den person som blivit utsatt för våld eller bevittnat våld får skydd och stöd utifrån en helhetssyn
- skapa bättre förutsättningar för att utreda och lagföra brott
- den som utövat våld erbjuds stöd där insatser sker i samarbete med myndigheter
- kvinnor, barn och män som utsätts för eller bevittnat våld upptäcks tidigt och får ett bra bemötande från myndigheter och organisationer
- våldet, som till största del utövas av män mot kvinnor och barn, minskar

Genomförande:

Så här arbetar vi för att nå målsättningen

- representanterna i gruppen har god kunskap om varandras ansvarsområden
- regelbundna möten i samverkansgruppen 2-3 ggr per termin
- gemensamma utbildningar
- identifiering av utvecklingsområden
- årliga mål och årlig uppföljning av målen
- årlig uppdatering av samverkansplanen

Mål/Åtagande för 2010

Uppföljning

Gemensamt, övergripande

- Att föra ut kunskap om samverkansplanen i den

egna organisationen och om arbetet i FRIDA-gruppen till allmänheten

Socialtjänst Gävle

- Alla våldsutsatta kvinnor som socialtjänsten

kommer i kontakt med ska erbjudas stöd och skydd och få information om kvinnojourerna

Blåklockan

- Alla barn som bevittnat/upplevt våld som

socialtjänsten kommer i kontakt med ska erbjudas s.k. trappansamtal och gruppsamtal

- Alla män som utövar våld eller förtryck eller hot

om det, som socialtjänsten kommer i kontakt med ska få information om stöd hos Stickan – en kris-mottagning för män

- Nyanställda ska regelbundet utbildas och informeras

om riktlinjer och handlingsprogrammet *MÖTET med Våldsutsatta kvinnor och deras barn*

- Rutiner ska upprättas för samarbetet inom förvalt-

ningen och inom kommunen med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld

Barn och Ungdom (förskola, grundskola och obligatoriska särskolan)

- All förskole- och skolpersonal som arbetar inom

förvaltningen ska ha god kännedom om sin anmälningsplikt till socialtjänsten

- Personalen ska ha god kunskap för att kunna

upptäcka barn och ungdomar som far illa, innefattande de som kan ha varit utsatta för våld eller bevittnat våld

Utbildning och Arbete (gymnasieskola och SFI-undervisning)

- All personal har god kännedom om sin anmälningsplikt

till socialtjänsten

- Personalen har tillräcklig kunskap för att kunna upptäcka

ungdomar som far illa, innefattande ungdomar som varit utsatta för våld eller bevittnat våld

Hälso- och sjukvård - Akutkliniken i Landstinget Gävleborg

- All personal skall erbjudas utbildning och kunskap

om våld mot kvinnor

- Kvinnan skall få ett professionellt omhändertagande

och ett gott bemötande

- Våga fråga och lyssna
- Dokumentera och fotografera
- Hjälpa till kontakt med kvinnojour, polis och ev. tolk
- Erbjudas kuratorskontakt
- Inläggning på sjukhuset om inga andra möjligheter finns
- Vid sexuella övergrepp finns alltid en akut gynekolog

Polisen

- Samtliga barnförhör, om möjligt med hänsyn till

barnet, ska hållas på Barnhuset

- Samverkan med STICKAN – En krismottagning

för män ska utvecklas

- Öka och utveckla samarbetet med polisens

personsäkerhetsenhet

- Ärenden gällande brott i nära relation utreds vid

Polisens familjevårdsenhet

Åklagarmyndigheten

- Leder förundersökningen avseende brott inom

familj och brott mot barn

- Väcker åtal eller beslutar om strafföreläggande

när bevisningen är tillräcklig

- Begär målsägarbiträde eller särskild företrädare

för barn hos tingsrätten

- Beslutar om besöksförbud
- Beslutar om frihetsberövande om det t ex finns

risk för fortsatt brottslighet

Brottsofferjouren

- Medmänskligt akut stöd
- Praktisk hjälp med kontakter till myndigheter, försäkringsbolag m.fl.

- Hjälp med skadestandsfrågor

Kvinnojouren/tjejjouren i Gävle

- Stödsamtal, enskilt eller i grupp
- Skyddat boende med dagligt stöd
- Praktiskt stöd (t ex följa med till polis, socialtjänst

vårdcentral och rättegång)

- Hjälp med kontakter och skrivelser till myndigheter
- Kontakt med andra organisationer som kan vara till

hjälp för kvinnan

- Taktillmassage
- Feministiskt självförsvar
- Stöd via MSN jour
- Föreläsningar

Stickan – En krismottagning för män

- Tid snabbt
- Akut stöd
- Individuella samtal
- Gruppverksamhet mot våld i nära relation

Myndigheternas uppdrag att samverka i ärenden som gäller våld i nära relationer

Bakgrund

Regeringen pekar i Kvinnofridspropositionen (SOU: 1197/1998: 55) på behovet av samordning och samverkan i kommunerna. Myndigheterna inom rättsväsendet, socialtjänsten, och hälso- och sjukvården har getts i uppdrag att samverka sinsemellan och med frivilligorganisationer.

Regeringen beslutade 2007-11-15 om en handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Handlingsplanen omfattar 56 åtgärder inom sex insatsområden: ökat skydd till våldsutsatta, stärkt förebyggande arbete, stärkt kvalitet och effektivitet i rättsväsendet, utveckling av insatser riktade till våldsutövare, ökad samverkan och kunskaper. Regeringen satsar i detta arbete 800 miljoner under sin mandatperiod för genomförandet.

I Gävle kommuns samverkansplan har vi utgått från och tagit hänsyn till Regeringens skrivelse. Stora delar av detta dokument är hämtat från Tyresö kommuns arbete mot våld i nära relationer och vi tackar dem för deras förarbete. Det har dock varit viktigt att processa arbetet i den arbetsgrupp som varit ansvarig för att ta fram riktlinjer för arbetet i Gävle kommun. Vi har beaktat samtliga av regeringens nämnda målgrupper.

Historik

Det första som finns dokumenterat i arbetet mot våld i nära relationer i Sverige är Birger Jarls arbete. Han är den som stiftade de första lagarna som skulle omfatta hela riket Sverige. Detta skedde på 1200-talet. Hans mest berömda lagar är fridslagarna samt edsöreslagarna som innebär, lag om hemfrid, kvinnofrid, kyrkfrid och tingsfrid. Där står bland annat att en kvinna inte får ofredas eller våldtas.

Det dröjer emellertid till 1864 innan mannen lagstodgade rätt att aga sin hustru upphörde i Sverige. Sedan dess har en rad lagar inom jämställdhetsområdet kommit. Detta har inneburit att kvinnornas positioner i samhället sakta men säkert har flyttats fram.

FN har internationellt engagerat sig för att främja och skydda kvinnors rättigheter. Det första internationella avtalet som fastslog jämlikhet mellan män och kvinnor som en grundläggande rättighet kom när FN bildades 1945.

År 1979 antog FN:s generalförsamling Kvinnokonventionen, CEDAW, konventionen om avskaffande av all form av diskriminering mot kvinnor.

År 1986 förklarade FN att våld inom familjen är en allvarlig kränkning av de mänskliga rättigheterna och 1993 antogs en deklaration om avskaffandet av våld mot kvinnor. 1995 vid FN:s fjärde kvinnokonferens som ägde rum i Peking antogs en handlingsplan för att stärka kvinnors ställning och rättigheter globalt. Tolv kritiska åtgärdsområden urskiljs, bland annat mäns våld mot kvinnor.

I området mäns våld mot kvinnor och barn kan nämnas några utredningar och lagförändringar som kommit på senare år i Sverige. Kvinnovaldskommissionens huvudbetänkande *Kvinnofrid*, SOU 1995:60, har inneburit att våld och kränkningar mot kvinnor uppmärksammas. Lagstiftningen har införts till skydd för kvinnor och en rad myndigheter ansvarar tillsammans för att förebygga våld samt skydda, stödja och hjälpa utsatta kvinnor och deras barn.

År 1962 kom ett straffrättsligt skydd mot våldtäkt inom äktenskapet.

År 1998 kom Lagen om besöksförbud (1988:688) för att skydda kvinnor från hot och våld och i Brottsbalken infördes en lag om kvinnofridskränkning, den 1 juli 1998, vilken i stort innebär en skärpning av lagstiftningen. Lagen behandlar upprepad kränkning mot en före detta eller nuvarande fru eller sambo. Kvinnofridskränkning avsedd att skada personens integritet eller självkänsla kan bestraffas med upp till sex års fängelse. Domstolarna bedömer hela den brottslighet som en person blir utsatt för och lägger ihop enskilda lindrigare brott till grov kvinnofridskränkning.

1 januari 1999 infördes en lag som innebär förbud mot köp av sexuella tjänster (1998:408).

Jämställdhetslagen har skärpts avseende sexuella trakasserier. Arbetsgivaren är skyldig att vidta aktiva åtgärder för att förebygga och förhindra att någon arbetstagare utsätts för sexuella trakasserier.

Flickor och unga kvinnor vars fri- och rättigheter är hotade i strängt patriarkala familjer har under de

senaste åren uppmärksammats. Hur många flickor som lever under hot och våld i patriarkala familjer är svårt att helt säkerställa (Socialhögskolans forskning, Astrid Schlytter). Här skall även pojkars livsvillkor omnämnas. Även pojkar utsätts för hedersrelaterat våldsproblem. De åläggs bland annat uppgifter som syftar till att se att deras kvinnliga familjemedlemmar lever enligt kulturens föreskrifter och tillåts inte välja partner efter eget önskemål.

Den allra senaste förändringen i lagstiftningen utgörs av en ändring i socialtjänstlagen 2007-07-01 (5 kap 11 §).

Kvinnofrid, en definition

Våld mot kvinnor omfattar alla slagsövergrepp så som våld i nära relationer, handel med kvinnor, sexuella trakasserier, prostitution, könsstympning och hedersrelaterat våld. Våldet drabbar kvinnor i alla samhällsklasser och i alla åldersgrupper. Men vissa kategorier har uppmärksammats som särskilt sårbara när de utsätts för våld. Det gäller våld mot äldre och funktionshindrade, missbrukare samt flickor/unga kvinnor med invandrarbakgrund.

I samverkansplanen fokuseras på mäns våld mot kvinnor och barn som bevittnar våld. Det betyder inte att man bortser från våld i samkönade relationer och det våldet omfattas också av samverkansplanen. Till exempel att man slår en man eller att en kvinna slår en man. Förövaren kan också vara en kvinna och offret en man.

FN:s definition av mäns våld mot kvinnor

År 1991 erkändes våld som en form av diskriminering av kvinnor. Det anses vara diskriminering om våldet sker mot kvinnor på grund av kön eller att det är en typ av våld som drabbar kvinnor oftare än män.

I kategorin ingår följande: våldshandlingar som medför fysisk, mental eller sexuell skada eller lidande, hot om sådant, tvång eller frihetsberövande handlingar.

Det som innefattas är:

- Fysiskt, sexuellt och psykologiskt våld som föregår i familjen, som fysisk bestraffning, sexuellt utnyttjande av flickor i familjen, våld relaterat till tvångsgifte, våldtäkt av maka, kvinnlig omskärelse och andra traditionsbundna handlingar som är skadliga för kvinnor, utomäktenskapligt våld och våld relaterade till utnyttjande
- Fysiskt, sexuellt och psykologiskt våld som föregår i samhället, som våldtäkt, sexuellt utnyttjande, sexuella trakasserier och hotelser på arbetsplatsen, inom utbildningsinstitutioner och på liknande ställen, handel med kvinnor och påtvingad prostitution
- Fysiskt, sexuellt och psykologiskt våld som utförs eller accepteras av staten

Barn som bevittnar våld

FN arbetar för barns rättigheter och skydd. Den 20 november 1989 antogs en konvention av FN:s generalförsamling om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den ofta kallas. Barnkonventionens artikel 19 slår fast att barn har rätt till skydd mot alla former av våld, såväl fysiskt som psykiskt.

Föräldrabalken ändrades 2006-07-01, (6 kap. 2 a §)

”Barnets bästa skall komma i främsta rummet vid avgörande enligt detta kapitel av alla frågor som rör vårdnad, boende och umgänge.

Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet skall det fästas avseende särskilt vid barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna. Risken för att barnet utsätts för övergrepp, olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars får illa skall beaktas.”

Barn som bevittnat våld mot närstående är brottsoffer som har rätt till ersättning enligt bestämmelser i Brottskadelagen (1978:413). Detta gäller i och med en ändring i samma lag från den 15 november (2006:993, 4a §).

Brottskadeersättning ansöks om och ges till ett barn som bevittnat ett brott som varit ämnat att skada tryggheten och tilliten hos barnet i dess förhållande till en närstående person.

Socialtjänsten har ett utökat ansvar för barn som bevittnat våld. Barn som bevittnat våld omfattas av ändringen i Socialtjänstlagen 5 kap 11 §. Där framgår att nämnden skall beakta att barn som bevittnar

våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för ett brott och kan vara i behov av stöd och hjälp.

Myndigheter och andra verksamheter som arbetar med barn och unga och som kommer i kontakt med våldsutsatta familjer har en skyldighet att anmäla till socialnämnden om barnen kan behöva skydd. Anmäla sker enligt kap 14 1 § Sol. Där framgår även att var och en som om får kännedom om sådana förhållanden bör anmäla till nämnden.

Förutsättningar för samverkan

För att samverkan ska fungera krävs först och främst att ledningen hos de medverkande har sanktionerat detta. Det behövs även ett tydliggörande av parternas ansvarsområden samt rutiner för hur samverkan kan ske.

Det är viktigt att känna till hur ansvaret fördelas mellan olika myndigheter och hur myndigheternas insatser för våldsutsatta kan komplettera varandra. Det är viktigt att tydliggöra vilka olika ansvarsområden och arbetsuppgifter de olika verksamheterna har för att den som utsatts för våld från närstående ska få ett optimalt omhändertagande, för att undvika dubbelarbete och för att förväntningarna och kraven på samarbetsparternas ska vara realistiska. Denna plan för samverkan innehåller därför information om de olika aktörernas uppdrag och ansvarsområde samt information om deras arbete i ärenden som rör våldsutsatta familjer.

På detta sätt blir det tydligt vad de olika aktörerna har att ta ansvar för och hur deras insatser kan utformas. Aktörerna kan komplettera varandras insatser, smidigheten och effektiviteten ökar. Våldet mot kvinnor och barn berör såväl rättsväsendet, socialtjänsten som hälso- och sjukvården samt flera andra aktörer.

Samverkan i Gävle kommun

I och med den förändrade lagstiftningen på ett flertal håll i området våld i nära relationer, framför allt mäns våld mot kvinnor, har ett krav på att samhället arbetar aktivt med frågan vuxit fram. Det har även efterfrågats samverkan mellan olika insatser i samhället. I Gävle kommun har samverkan i arbetet med våldsutsatta familjer funnits mellan ett flertal aktörer mer eller mindre aktivt sedan mitten av 1990-talet. De medverkande aktörerna har sett en vinst i att gemensamt arbeta för att åstadkomma bästa möjliga hjälp för de våldsutsatta familjerna. Genom samverkan har stödet till mannen, som oftast är utövare av våldet, kvinnan som oftast utsätts för våldet och barnen som bevittnat våld förstärkts och familjen fått större möjligheter att få den hjälp de behöver. Det har vuxit fram ett behov av att gemensamt formulera ett gemensamt dokument där vars och ens ansvarsområden klargörs för att underlätta samarbetet. När Länsstyrelsen erbjöd ekonomiska möjligheter att utveckla arbetet med våldsutsatta kvinnor våren 2009 ansökte Gävle kommun och beviljades medel för att utveckla samarbetet och skriva samman en plan för samverkan tillsammans med de olika aktörerna.

Samverkansgruppen är mycket värdefull i arbetet med våldsutsatta familjer. Gruppen träffas regelbundet en till två gånger per termin. Socialtjänsten är sammankallande och minnesanteckningar förs.

På mötena tas aktuell information från våra respektive verksamheter upp och aktuell samhällsinformation och händelser i ämnet likaså. Tankar och idéer utbyts. Gruppen delar med sig av fall (avidentifierade) där samverkan fungerat bra och genom att lära känna varandra och varandras verksamheter kan kreativa lösningar hittas. Gruppen används också för att ta hjälp till att hitta lösningar på enskilda ärenden (avidentifierade). Gruppen genomför studiebesök samt kompetenshöjningar genom gemensam utbildning.

Under 2009 har dessutom denna samverkansplan arbetats fram. Den innehåller kortfattad information om våra respektive verksamheter samt hur vi arbetar med våldsutsatta familjer.

Samverkansplanen antas av de olika organisationerna under våren 2010.

Beskrivning av verksamheternas uppdrag och ansvar

Socialtjänsten

Socialtjänstens ansvar i arbetet med våldsutsatta regleras framför allt i Socialtjänstlagen (SoL) 5 kap. 11 §.

"Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.

Socialnämnden skall särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra

övertagelse av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Socialnämnden skall också särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp."

Hösten 2003 skrev Socialtjänst Gävle riktlinjer och handlingsprogram *MÖTET med våldsutsatta kvinnor och deras barn* för att våldsutsatta kvinnor och deras barn skulle få ett bättre stöd. Det antogs av Socialnämnden 2003-11-26. 2004-11-24 antog Socialnämnden att dokumentet kompletterades med ett avsnitt om s.k. hedersrelaterat hot och våld. 2006-04-27 beslutade Kommunstyrelsen i Gävle kommun att uppmana samtliga nämnder och bolag att ta del av socialtjänstens riktlinjer och beakta dem i det dagliga arbetet.

I Socialtjänstlagen sägs, att så snart något kommer till socialförvaltningens kännedom, som kan innebära att en insats eller åtgärd behövs till stöd för barnet, ska en utredning påbörjas enligt 11 kap. 1 § SoL. För socialtjänstens personal, som kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor, ska barnens situation utredas och en riskbedömning göras.

Det innebär att socialtjänsten har ansvaret för att såväl den våldsutsatta kvinnan och barnen som männen som använder våld, får stöd utifrån sina enskilda behov.

Kvinnor som utsätts för våld kan ha rätt till olika former av bistånd, som exempelvis ekonomisk hjälp, skyddat boende, kontaktperson, stödjande samtal, rådgivning och hjälp med att få kontakt med andra myndigheter och frivilligorganisationer. Barnperspektivet ska alltid beaktas.

Socialtjänsten ska, när det är lämpligt, samverka med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar (SoL 3 kap. 4 §, 5 kap. 6, 8 §§). I vissa ärenden har socialtjänsten dessutom en skyldighet att aktivt verka för att samverkan kommer till stånd (SoL 5 kap. 1a §). Socialtjänstlagen klargör att socialtjänsten ska söka samverka och i samarbete med myndigheter och frivilligorganisationer förebygga sociala problem.

Samtliga funktioner inom Socialtjänst Gävle ska vara väl förtrogna med samverkansplanen avseende våld inom familjen.

Det föreligger ingen skyldighet för socialtjänsten att anmäla begångna brott mot en kvinna, men däremot att anmäla allvarliga brott som befaras vara "å färde". Om en socialsekreterare t.ex. får kännedom om att en klient uttalar att man vill döda eller allvarligt skada sin partner eller sitt barn, så är man skyldig att anmäla det till polismyndigheten enligt 23 kap. 6 § Brottsbalken. Vid tveksamhet om vad som gäller ur rättslig aspekt kan polis och åklagare rådfrågas utan att kvinnans identitet röjs.

Oavsett brottoffers ålder finns en möjlighet att bryta sekretess och anmäla brott där påföljden kan bli minst två års fängelse.

En stark inriktning när det gäller brott mot barn som utsätts för eller bevittnat våld mot närstående är att anmäla detta till polismyndigheten. Om misstanke om brott mot barn efter bedömning inte leder till en polisanmälan ska detta beslutas av socialnämnden.

Biståndsenheten

Försörjningsstöd

Biståndsenhetens handläggargrupp fattar beslut om ekonomiskt bistånd, ger råd och stöd samt hänvisar till andra myndigheters insatser. Beslut om bistånd fattas enligt kap. 4 § 1 Socialtjänstlagen.

Ärenden aktualiseras på flera sätt, från kvinnan själv genom telefonsamtal eller spontanbesök, från Familjeenheten och via kvinnojouren Blåklockan.

Det kan även uppdagas att våld i familjen föreligger i ett pågående ärende och då görs en anmälan om barn som far illa till Mottagningsgruppen vid Familjeenheten.

Om ett ärende inte är akut så kan kvinnan ringa till vår nybesökstelefon 026 -17 87 00 mån-, tis-, tors- och fredag mellan 8.30 – 9.30- för att boka ett besök. En utredningsblankett skickas och när den kommer tillbaka så fördelas ärendet på de handläggare som har partnervåld som ansvarsområde.

Bedömer den mottagande handläggaren att ärendet är akut så hanteras de inom enheten samma dag.

En säkerhetsbedömning görs och utifrån detta så bedöms vilka åtgärder som behövs. En "nödprovning" görs för att försäkra sig om att kvinnan och barnen har de mest basala behoven tillgodosedda som någonstans att ta vägen, matpengar, hygienartiklar och kläder.

Individuella bedömningar skall alltid göras vid biståndsbedömning. Bland annat så kan behövas

betänketid för kvinnan att ta beslut om separation, boende m.m.

När den akuta situationen har stabiliserats kan en helhetsbedömning behöva göras för att arbeta framåt för att den sökanden ska uppnå en skälig levnadssituation.

Vuxenteamet

Vuxenteamet tar emot ansökningar från den enskilde samt anmälningar från anhöriga och andra myndigheter, gällande missbruk och socialt nedbrytande beteende. Vuxenteamet utreder vuxna personer över 20 år. Utredningarna behandlar SoL-insatser och LVM-insatser. Om det i utredningen framkommer att klienten har minderåriga barn görs en anmälan om detta till familjeenheten. De biståndsinsatser, för personer med missbruk, som finns i kommunen är öppenvård enligt 12-stegsmodellen på Gävle beroendemottagning samt vård i olika program på Kompassen, exempelvis hasch-programmet. Kompassen är en behandlings-verksamhet som vänder sig till ungdomar och unga vuxna som använder droger. Ett ytterligare alternativ som innebär stöd och samordning är Team Douglas som finns för personer med samsjuklighet, det vill säga att klienterna har ett pågående missbruk samt en psykisk sjukdom. Samtliga insatser riktas till båda könen.

Vad gäller boende så finns det inget boende som är speciellt anpassat för missbrukande kvinnor, inte heller för missbrukande och våldsutsatta kvinnor. Det som kan erbjudas är jourrummet på Stallgatan (boende för vuxna missbrukare) samt ett jourrum på Hemstagården (HVB-hem för vuxna missbrukare). Kvinnorna får i sådana fall hjälp och stöd från ansvarig handläggare med att ta de nödvändiga kontakterna som krävs för att ha tillgång till dessa rum. När kvinnans akuta situation har stabiliserats kan handläggarens arbete fokuseras på att kvinnan, i enlighet med hennes egen uppfattning, får en skälig levnadssituation.

Det sker för närvarande inget fortgående samarbete mellan Vuxenteamet och någon extern verksamhet i frågan gällande våldsutsatta kvinnor, utan kontakten tas utifrån den enskildes behov.

Familjeenheten

Familjeenheten tar emot ansökningar, anmälningar och utreder barn, ungdomar och deras familjers behov av stöd och hjälp.

Enheten rekryterar familjehem, jourhem och kontaktfamiljer samt handlägger placeringar av barn och ungdomar i Hem för Vård och Boende, familjehem och kontaktfamiljer.

Enheten tillhandhåller öppenvårdsinsatser och service till kommunmedborgarna i form av enskilda samtal och familjesamtal utifrån olika metoder och arbetssätt. Vidare föräldrastöd i skolan i samarbete med grundskolan, föräldrarådgivning, ungamammorgrupp, bistånd genom kontaktperson. Kompassen arbetar med ungdomar och unga vuxna som använder droger.

Grunden är en verksamhet som har grupper för barn och ungdomar som upplevt missbruk och våld i familjen, bor i skilda världar, har psykiskt sjuka föräldrar samt erbjuder också enskilda samtal.

Enheten har en representant i Brottsförebyggarna i Gävle (BIG) och på Familjecentralen, som är en samverkan mellan myndigheter för föräldrar och barn 0-6 år.

På flera av enhetens arbetsplatser arbetar man strukturerat med att upptäcka om det förekommer våld i familjer. Familjerätten och Familjerådgivningen är exempel på arbetsgrupper som arbetar strukturerat med screening för att upptäcka våld och gör riskbedömningar.

Familjerätten handlägger huvudsakligen frågor inom områdena faderskap, adoption, vårdnad, boende och umgänge.

Våra uppdragsgivare är allmänheten, lokala skattemyndigheten (folkbokföringen), tingsrätten.

I ärenden som rör vårdnad, boenden, umgänge får familjerätten uppdrag från tingsrätten om utredning, upplysningar, samarbetssamtal. Föräldrar som själva vill försöka lösa dessa frågor kan vända sig till familjerätten för samarbetssamtal.

Familjerättens arbete ska vara med fokus på barnets bästa. Hos en del familjer som blir aktuella på familjerätten förekommer det, eller har förekommit, våld i någon form. Det kan vara fysiskt eller psykiskt våld. Vi träffar därför alltid föräldrar enskilt och ställer bl.a. frågor om det har förekommit våld i relationen. Efter det görs en bedömning om det går att träffa föräldrarna gemensamt eller inte när de besöker oss. I en utredning blir frågan om våld också viktig när vi skall göra en riskbedömning om ett eventuellt umgänge med en våldsam förälder. I samarbetssamtal görs också en riskbedömning utifrån kvinnans säkerhet. Kan samarbetssamtalen i sig utsätta henne för nya risker. Känner en förälder rädsla för den andre föräldern är det en faktor som talar emot att ha samarbetssamtal som ju skall bygga på frivilliga överenskommelser.

Familjerätten har screenat för våld sedan 2002 när det gäller samarbetsamtal och i utredningar sedan 2005. Idag screenar vi även när vi träffar föräldrar som vi inte känner och som vill skriva avtal eftersom vi har erfarenhet av att det behövs.

Social beredskap

Det finns en social beredskap som ansvarar för socialtjänstens akutverksamhet utanför kontorstidunderhelger. Den nås via 112 under fredag och lördag kl. 19.00 – 02.00 och under söndag kl. 15.00 – 18.00. Övrig tid och under vardagar före och efter kontorstid ska man ringa Polisen 114 14, som når den sociala beredskapen på särskilda nummer. Social beredskap handlägger ärenden som inte kan vänta till nästkommande vardag. De fattar nödvändiga beslut och ansvarar därefter för att vidarebefordra information om beslut och åtgärder till individ- och familjeomsorgens tjänstemän för uppföljning och fortsatt stöd.

Insatser för våldsutsatta kan innehålla krissamtal, information, rådgivning, akut ekonomiskt bistånd eller skyddat boende. Det kan också innebära transport för personer att kunna ta sig till exempelvis släktingar och vänner. Finns det barn i familjen uppmärksammas särskilt deras situation.

Barn- och Ungdomsförvaltningen (förskola och grundskola)

Förskola och skola

Både förskolans och grundskolans personal har anmälningsplikt enligt Socialtjänstlagen vid misstanke om att ett barn far illa.

Fokus på tidig upptäckt

Förskolan och grundskolan har särskilt fokus på tidig upptäckt av missförhållanden som rör barn. Föräldrar med barn i förskolan och grundskolan erbjuds samtal om barnets utveckling, lärande och sociala situation en till två gånger per år. Vid behov så kan ytterligare samtal förekomma. För varje barn finns en pedagogiskt ansvarig person, som arbetar med att skapa en förtroendefull samverkansrelation med barnet och dennes föräldrar.

Inom Barn och Ungdom så finns en kommunal elevvårdsplan sedan 090210 som förskolan och grundskolan arbetar utifrån. Syftet med planen är att barn i behov av särskilt stöd skall uppmärksammas i ett tidigt skede och så att rätt insats kan erbjudas. För att kunna upptäcka och åtgärda särskilda behov så beskriver planen processen i elevvårdsarbetet i fyra steg. I varje steg ingår det att uppmärksamma, utreda/kartlägga, dokumentera, åtgärda och följa upp samt att utvärdera.

Inom förskolans och grundskolans elevvård finns vid behov psykologer, kuratorer och specialpedagoger, tal- och språkpedagoger samt ett inarbetat samarbete med socialförvaltningen. Skolhälsovården ingår i elevvården inom grundskolan.

Personal inom förskola och grundskola har möjlighet att konsultera skolområdets kurator vid misstanke om att ett barn far illa.

Utbildning och Arbete

Gymnasieskolan

Inom skolan finns en väl utvecklad elevvård med ett fungerande teamarbete runt elever med behov av särskilt stöd.

Skolsköterskorna genomför ett hälsosamtal med samtliga elever i årskurs ett. I hälsosamtalen berörs förutom fysisk hälsa och utveckling även psykiska och psykosociala faktorer såsom elevens sociala situation, hemförhållanden och relationer.

Vid behov slussar skolsköterskorna eleverna vidare till kurator eller till extern stödfunktion.

Klasskonferenser genomförs vid flera tillfällen under läsåret. Där uppmärksammas elever som har behov av stöd i någon form. Förutom ansvarig rektor och undervisande personal deltar kurator, skolsköterska och studievägledare vid dessa konferenser.

Personalen har dessutom möjlighet att konsultera skolans kuratorer vid misstanke om att en elev far illa.

I skolan diskuteras normer och värden kontinuerligt i undervisningen. Klassansvarig lärare har en mentorstid varje vecka med sin klass där de har möjlighet att ta upp dessa frågor. Dessutom arbetar kuratorerna med klasser och grupper i dessa frågor. De arbetar också med andra gruppaktiviteter som till exempel metoder att förebygga psykisk ohälsa, konflikt- hantering samt ger information om barnkonventionen och mänskliga rättigheter till utvalda målgrupper.

SFI-undervisning

Inom SFI-undervisningen ingår olika teman om värdegrund och demokratifrågor, information om mänskliga rättigheter och svensk lagstiftning. Alla elever får information om kvinnojourern, krismottagningen för män samt kuratorsresursen inom skolan.

Om det uppmärksammas att någon är våldsutsatt får den enskilde hjälp med att ta de kontakter som bedöms som nödvändiga och i förekommande fall kontaktas även socialtjänsten, om det till exempel finns barn i familjen som behöver stöd.

Inom SFI i Gävle är det viktigt att alla får information om hur man upptäcker våld i nära relationer och vilken hjälp man kan få.

Hälso- och sjukvård

Sjukvårdens ansvar styrs främst av hälso- och sjukvårdslagen. Målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen. Våldsutsatta kvinnor söker sig ofta till hälso- och sjukvården och personalens ansvar är att upptäcka, behandla, dokumentera, hänvisa och förebygga våldet och dess konsekvenser.

All personal inom hälso- och sjukvården skall ha en medvetenhet och kunskap om våld mot kvinnor och vilka uttryck de kan ta sig, direkt eller indirekt för hälsan.

Syftet med omhändertagandet är att ge medicinsk och psykosocial hjälp, dokumentation av skadorna samt visa på möjliga utvägar för kvinnan. Ett gott omhändertagande av kvinnan är viktigt och kan i de bästa fall leda till att en förändringsprocess påbörjas.

Hälso- och sjukvården bör känna till den våldsutsatta kvinnans komplexa situation exempelvis skyddat boende inom annan kommun vilket innebär att hon därför bör beredas vård på annan plats. Den våldsutsatta skall alltid beredas möjlighet att ha enskilt samtal med personalen inom hälso- och sjukvården utan att anhörig eller annan närstående person är närvarande.

All personal inom hälso- och sjukvården har anmälningsskyldighet till socialtjänsten om misstanke finns att barn far illa. Skyldigheten att anmäla till socialtjänsten är tvingande och ska ske skyndsamt.

Akutkliniken i Landstinget Gävleborg

Behandlar initialt, dokumenterar samt hänvisar till vårdcentral, andra delar av sjukhuset, psykiatri etc. Inom akutmottagningen finns kuratorer som erbjuder kris- och stödsamtal samt rådgivning. Om kvinnan har behov av ytterligare stöd eller skydd hänvisas hon vidare till rätt instans.

Polisen

Polisens verksamhet bedrivs till stor del inom tre huvudområden: *Brottsförebyggande verksamhet, Utredning och lagföring* samt *Service*. Både i rollen som förebyggare av brott och i arbetet med att utreda brott kommer polisen i kontakt med brottsoffer.

Polismyndigheten i Gävleborg arbetar för att utveckla metoder och arbetssätt samt rutiner för att hela tiden bli bättre på att utreda brotten som faller under "brott i nära relation" samt brott som har hedersbegreppet som motiv.

Stöd och hjälp till brottsoffer – en viktig del av arbetet

Utöver själva strävan att hela tiden bli bättre på att utreda brotten och lagföra gärningsmannen, pågår och utvecklas ständigt arbetet med att bli bättre på att hjälpa och ge stöd åt brottsoffret. Detta stöd och hjälp, som polisen kan erbjuda, är bland annat olika former av personskydd som kan bli aktuellt efter en bedömning som polismyndighetens personsäkerhetsenhet genomför tillsammans med målsägaren.

Dessa bedömningar görs efter särskilt framtagna bedömningsmetoder, bl. a. bedömningsinstrumentet SARA, som används vid bedömning om upprepat partnervåld den närmaste tiden och framtiden och risken för dödligt våld.

Personsäkerhetsenheten är en relativt nytillsatt enhet inom myndigheten och deras arbetsmetoder utvecklas ständigt. Utöver den särskilda personsäkerhetsenheten har myndigheten även tillsatt brottsoffersamordnare inom varje närpolisområde. Meningen är att brottsoffersamordnaren inom varje närpolisområde ska ta kontakt med den som anses kunna behöva stöd och hjälp efter att ha utsatts för ett brott.

Familjevåldsenheten arbetar med brott i nära relation

Utöver att polismyndigheten skapat personsäkerhetsenheten strävar myndigheten efter att alla brott som

rör brott i nära relation ska handläggas och utredas på myndighetens särskilda enhet som går under namnet Familjevåldsenheten. Detta för att utredarna på denna enhet ska ha och ska få särskild kompetens vad avser denna typ av brott.

Inom denna enhets arbetsuppgifter ligger även brott riktade mot barn. Beträffande dessa brott har polismyndigheten en polis som har sin tjänstgöringsplats på Barnahus i Gävle. Detta har medfört att polismyndigheten har en nära kontakt med socialtjänsten i barnärenden.

Utvecklar området genom samverkan och kompetensutveckling

Polismyndigheten genomför även utbildning för varje polisman och andra i organisationen som berörs i vad som kallas brott i nära relation. Detta för att polisen ska bli bättre på förstahandsåtgärder i samband med anmälda eller upptäckta brott i nära relation.

Polisen klarar dock inte själv av att ge det stöd som kan behövas för brottsoffret och därför är polisen beroende av samarbetspartners, både vad gäller andra myndigheter och frivilliga organisationer.

Åklagaren

När ett brott kommit till polisens kännedom inleds en förundersökning. Åklagaren leder förundersökningen vid alla relationsbrott och vid brott mot barn. Som förundersökningsledare är åklagaren ansvarig för att brottet utreds på bästa möjliga sätt. Utredningen genomförs av polisen efter åklagarens direktiv. Åklagaren följer utredningen fortlöpande och tar hela tiden ställning till vilka utredningsåtgärder och beslut som krävs.

Till åklagarens uppgifter under förundersökningen hör att fatta beslut om tvångsmedel, d.v.s. bland annat anhållande och husrannsakan. Om en person ska vara frihetsberövad en längre tid beslutas det av domstolen vid en häktningsförhandling.

När förundersökningen är avslutad beslutar åklagaren om åtal ska väckas eller inte. Om åklagaren anser att ett brott som faller under allmänt åtal har begåtts och att det finns tillräckliga bevis mot den misstänkte så är åklagaren, med vissa undantag, skyldig att väcka åtal. Vid brott där det inte är aktuellt med fängelse som påföljd kan åklagaren utfärda strafföreläggande. Om den misstänkte godkänner detta behöver ärendet inte hanteras i domstol – strafföreläggandet motsvarar en dom.

Väcks åtal är det åklagaren som driver målet i rätten.

Kvinnojouren Blålockan

Kvinnojouren i Gävle är en ideell förening sedan 1980, som verkar mot alla former av sexualiserat våld, fysisk och psykisk misshandel, våldtäkt, incest, sexuella trakasserier, pornografi och könsköp. Vi på kvinnojouren Blålockan talar inte om dessa som isolerade företeelser utan som olika typer av sexualiserat våld. Mannens våld, eller hot om våld, syftar till makt och kontroll över kvinnan och ansvaret för alla former av övergrepp mot kvinnan är mannens och kan aldrig läggas på kvinnan.

Hos oss får du vara anonym. Kvinnojourens anställda och ideella har tystnadsplikt.

Vulcana

Tjejjouren Vulcana är en del av kvinnojouren Blålockan som verkar mot alla former av sexualiserat våld, fysisk och psykisk misshandel, våldtäkt, incest, sexuella trakasserier, pornografi och könsköp. Vi på tjejjouren Vulcana talar inte om dessa som isolerade företeelser utan som olika typer av sexualiserat våld. Killens våld, eller hot om våld, syftar till makt och kontroll över tjejen och ansvaret för alla former av övergrepp mot tjejen är killens och kan aldrig läggas på tjejen.

Tjejjouren Vulcana kan erbjuda:

- Stöd via MSN jour
- En sammanhörighet i grupp där man arbetar aktivt mot mäns våld mot kvinnor
- Kontakt med andra organisationer som kan vara till hjälp för tjejen
- Praktiskt stöd (ex följa med till ungdomsmottagning, vårdcentral mm)
- Föreläsningar om Blålockans och Vulcanas verksamhet samt om mäns våld mot kvinnor
- Feministiskt självförsvar

STICKAN – En krismottagning för män

STICKAN är en ideell stiftelse vars inriktning är att bistå män i kris. En mottagning finns i Gävle sedan 1991. Individuella samtal vid kriser i samband med skilsmässa och separationer är vanligt

förekommande och kan ses som ett förebyggande arbete för att också motverka våld

De problem männen söker för gäller bland annat våldsamhet och aggressivitet i nära relationer. Männen erbjuds samtal med terapeuter enskilt eller i grupp.

Den behandlingsmodell som utformats på Manscentrum bygger ursprungligen på en handfull idéer från den kanadensiska CIRV verksamheten i Montreal. (Centre for Violence Intervention and Research) Arbetsmetodiken har sedan utvecklats en hel del under åren och kan enklast beskrivas som en terapi med pedagogisk profil. Resultaten är goda och återfallen är få. Man arbetar konkret med att mannen skall ta ansvar för det våld han utövar och att en förändring av beteendet ska bli påtagligt. Målet är att ge honom konstruktiva handlingsvägar i stället för att utöva hot eller våld. För att nå dit krävs medvetenhet och ansvar för konsekvenserna av sina handlingar och sitt beteende. Samtalen syftar initialt till att säkerheten och skyddet för kvinnorna och barnen höjs. Det omedelbara och långsiktiga målet är att våldet skall upphöra och att ingjuta hopp om att en förändring är möjlig och på så sätt kan mannen påbörja en långsiktig och varaktig förändring. Samtalen bedrivs kontinuerligt över tid och är individuellt anpassade.

Brottsofferjouren

Brottsofferjouren i Gävle är en religiöst och politiskt obunden ideell förening där huvudsyftet är att ge stöd till alla brottsutsatta människor i Gävle kommun.

Bedriva vittnesstödsverksamhet vid Gävle Tingsrätt.

Alla brottsutsatta får kostnadsfritt stöd och råd och någon att tala med om det trauma, det innebär att råka ut för ett brott.

Förutom sedvanlig kontakt och samtal, hjälper vi till med.

- Kontakt med olika myndigheter, försäkringsbolag och målsägandebiträde etc.
- Behjälplig vid behov av skrivelser om skadestånd och övriga ansökningar
- Ger vägledning genom rättsprocessen
- Vid behov hänvisa eller förmedla kontakt med expertis av social, juridisk,

psykologisk eller medicinsk art

Exempel på lokal samverkan i Gävle

Ett samarbete har påbörjats mellan kvinnojouren Blåkllockan och ett gymnasieprogram på Polhemsskolan. Det är planerat att man ska arbeta med olika teman såsom självkänsla, mäns våld mot kvinnor ur ett samhällsperspektiv samt professionell utveckling/kompetens angående mäns våld mot kvinnor. Samtliga årskurser på detta program kommer att få en till två temadagar per läsår med föreläsningar och efterföljande diskussioner. Dessutom kommer Blåkllockan att träffa programarbetslaget för att ge personalen möjlighet att reflektera över dessa frågor innan de tas upp med eleverna.

2009-11-20 bjöd polisen in till en diskussions- och informationsträff rörande brott i nära relation på hotell Winn i Gävle. Inbjudan vände sig till representanter från de flesta inblandade parter i FRIDA-gruppen. Dagen innehöll även en teaterföreställning som ledde till både eftertanke och diskussion.

Polisens personsäkerhetsenhet har påbörjat ett samarbete med kvinnojouren med information och träffar.

Samverkansplanens parter, representanter och kontaktuppgifter

Socialtjänst Gävle

Sammanställande: Monika Quadt

Representanter: Rose-Marie Jonsson, Bistånds-enheten; Monika Quadt, Familjeenheten

Försörjningsstöds telefontider är måndag, tisdag, torsdag och fredag 026-17 87 00 (nybesök).

Vuxenteamet går att nås på telefonnummer 026-17 97 40 under kontorstid.

Familjeenheten nås på telefonnummer 026-17 95 73 under kontorstid.

Samtliga enheter nås även via socialtjänstens växel 026-17 90 00 eller via kommunens växel 026-17 80 00.

Den sociala beredskapen nås via 112 under fredag och lördag kl. 19.00 – 02.00 och under söndag kl. 15.00 – 18.00. Övrig tid och under vardagar före och efter kontorstid ska man ringa Polisen 114 14, som når den sociala beredskapen på särskilda nummer.

Barn & Ungdom

Representant: Erika Hug, nås kontorstid på 026-17 23 94

Utbildning & Arbete

Representant: Monika Alftin, nås kontorstid på 026-17 92 64

Akutmottagningen

Representant: Lena Nyström. Akutmottagningen nås på telefonnummer 026-15 40 00

Polisen

Representant: Lennart Segerqvist. Polisen nås på telefonnummer 114 14

Åklagarkammaren

Representant: Birgitta Fernlund. Åklagarkammaren nås på telefonnummer 026-65 50 60

Kvinnojouren Blåklockan

Representant: Lotta Holmgren

Telefon: 026-51 11 21

Jour: 17.00–08.00 vardagar samt helger

E-post: kvinnjouren@blaklockan.com

Tjejjouren Vulcana

E-post: team@vulcana.se

MSN jour: torsdagar 18.00–20.00.

E-post: tjejjouren_vulcana@hotmail.com

STICKAN – krismottagning för män

Representant: Torgny Wilhelmsson, nås kontorstid på 026-18 73 73

Brottsofferjouren

Representant: Emma-Lena Wennerberg, nås kontorstid på 026-10 55 77 eller 070-570 32 10.

info@gavle.boj.se

Denna plan för samverkan har arbetats fram av representanter från dessa myndigheter och frivilligorganisationer. Syftet med planen är att strukturera och samordna samverkan. Målet med samverkan är att våldsutsatta familjer ska få skydd och stöd utifrån en helhets-syn där insatser från myndigheter och organisationer kompletterar varandra.

Planen för samverkan ska följas upp och revideras vartannat år.

Socialtjänst Gävle

Wolther Planck, tf förvaltningschef

Barn & Ungdom

Carola Helenius-Nilsson, förvaltningschef

Utbildning & Arbete

Jan-Erik Liljergren, förvaltningschef

J

Akutkliniken i Landstinget Gävleborg

Anette Lund, tf verksamhetschef

Polismyndigheten i Gävle

Christina Forsberg, länspolismästare

Åklagarkammaren i Gävle

Lennart Guné, kammarchef

Kvinnojouren Blåklockan/Tjejjouren Vulcana

Lotta Fridholm, ordförande

Stickan – krismottagning för män

Per Ove Wikström, ordförande

Brottsofferjouren i Gävle

Glenn Hillman, ordförande